

शासकीय / शासकीय स्वयंसहाय्यीत / अशासकीय अनुदानित, विद्यापीठातील अनुदानित / विना अनुदानित / स्वयंसहाय्यीत पदव्युत्तर शिक्षण विभाग तसेच अशासकीय विना अनुदानित / कायम विना अनुदानित नियमित एम. एड. अभ्यासक्रम - सन २०१२-२०१३ या शैक्षणिक वर्षासाठी शिक्षण शुल्क व प्रवेश पद्धती याबाबतची नियमावली.

महाराष्ट्र शासन
उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग,
शासन निर्णय क्रमांक : एम.एड. २०१२ / प्र. क्र. २५ / मशि - २,
मंत्रालय (विस्तार), मुंबई - ४०० ०३२.
दिनांक : २५ मार्च, २०१२.

- वाचा : १) शासन निर्णय, उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग, क्रमांक एम.एड. २०११ / प्र. क्र. २१ / मशि - २, दिनांक ९ मार्च, २०११ व समक्रमांकाचे शासन शुद्धीपत्रक, दिनांक २३ मार्च, २०११.
२) शासन निर्णय, उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग, क्रमांक एम.एड. २०११ / प्र. क्र. १०८ / मशि - २, दिनांक ५ मे, २०१२ व समक्रमांकाचे शासन शुद्धीपत्रक, दिनांक ३०.०९.२०११.
३) शिक्षण संचालक, उच्च शिक्षण, महाराष्ट्र राज्य, पुणे यांचे पत्र क्रमांक: उशिअ/एम.एड.सी.ई.टी./ २०१२-२०१३/बी.एड, दिनांक ०७.०२.२०१२.

शासन निर्णय

शासन निर्णय, दिनांक ९ मार्च, २०११ व शासन शुद्धीपत्रक दिनांक २३ मार्च, २०११ अन्वये राज्यात शैक्षणिक वर्ष २०११-१२ पासून शासकीय / शासकीय स्वयंसहाय्यीत / अशासकीय अनुदानित, विद्यापीठातील अनुदानित / विना अनुदानित / स्वयंसहाय्यीत पदव्युत्तर शिक्षण विभाग तसेच अशासकीय विना अनुदानित / कायम विना अनुदानित नियमित एम. एड. अभ्यासक्रमासाठी केंद्रीभूत प्रवेश पद्धतीने प्रवेशासाठी सामायिक प्रवेश परीक्षा (CET) लागू करण्यात आली आहे. सदर शासन निर्णयास अनुसरून एम. एड. प्रवेशाबाबतच्या नियमांस सन २०११-१२ या शैक्षणिक वर्षासाठी मान्यता देण्याबाबत दिनांक ५ मे, २०११ च्या शासन निर्णयान्वये मान्यता प्रदान करण्यात आली आहे. एम. एड. प्रवेशाबाबतच्या नियमास सन २०१२-२०१३ या शैक्षणिक वर्षासाठी मान्यता देण्याबाबत संचालक, उच्च शिक्षण, महाराष्ट्र राज्य, पुणे यांनी दिनांक ०७ फेब्रुवारी, २०१२ च्या पत्रान्वये सादर केलेल्या प्रस्तावास अनुसरून खालील नियमावलीस शासन मान्यता देण्यात येत आहे.

एम. एड. प्रवेश : शैक्षणिक वर्ष २०१२-२०१३ नियमावली

नियम क्र. वर्ष २०१२-२०१३ ची नियमावली

१. प्रवेश पात्रता
- १.१ महाराष्ट्रातील शासकीय / शासकीय स्वयंसहाय्यीत / अशासकीय अनुदानित, विद्यापीठातील अनुदानित / विना अनुदानित / स्वयंसहाय्यीत पदव्युत्तर शिक्षण विभाग तसेच अशासकीय विना अनुदानित / कायम विना अनुदानित महाविद्यालयांमधील नियमित एम.एड. अभ्यासक्रमासाठी छावयाचे प्रवेश विद्यापीठीय क्षेत्रानुसार केंद्रीय प्रवेश पद्धतीने (CAP) सामायिक प्रवेश परीक्षा (CET) घेऊन गुणवत्तेनुसार शासन निर्णय : क्रमांक एम.एड.२०११/प्र.क्र.२१/मशि-२, दिनांक ०९.०३.२०११ व शासन शुद्धीपत्र क्रमांक : एम.एड.२०११/प्र.क्र.२१/मशि-२, दिनांक २३.०३.२०११ नुसार शैक्षणिक वर्ष २०१२-२०१३ पासून शिक्षण संचालक (उच्च शिक्षण) महाराष्ट्र राज्य, पुणे यांच्याकडे खालीलप्रमाणे एक खिडकी योजनेनुसार देण्यात येतील.
- अ) शासकीय / शासकीय स्वयंसहाय्यीत व अशासकीय अनुदानित शिक्षणशास्त्र महाविद्यालये - १००% जागा.
- ब) विद्यापीठांच्या शिक्षण विभागांतर्गत विद्यापीठ स्तरावर राबविण्यात येणाऱ्या एम.एड. अभ्यासक्रमाच्या प्रवेशासाठी विद्यापीठाने त्यांच्या स्तरावर जाहिरातीद्वारे शासकीय सीईटी उत्तीर्ण विद्यार्थ्यांचे अर्ज मागवावेत व पात्र अर्जातून गुणवत्तेनुसार व शासनाने प्रसिध्द केलेल्या नियमावलीनुसार विद्यापीठस्तरावर प्रवेश प्रक्रिया राबवावी.
- क) केंद्रीय प्रवेश प्रक्रियेमध्ये सहभागी अशासकीय विना अनुदानित / कायम विना अनुदानित शिक्षणशास्त्र महाविद्यालये ८० टक्के जागा केंद्रीय प्रवेश प्रक्रियेतून भरल्या जातील व उर्वरित २० टक्के व्यवस्थापन कांटा हा केंद्रीय प्रवेश प्रक्रियेतूनच सीईटी उत्तीर्ण उमेदवारातूनच (Govt. CAP) भरावा. ज्या

कायम विनाअनुदानित महाविद्यालयाने आपले प्रवेश व्यवस्थापन कोट्यांतर्गत केलेले आहेत, त्या अध्यापक महाविद्यालयांना त्यांच्या Login ID मधून उमेदवारांना प्रवेश पत्र काढून देणे आवश्यक राहिल. केंद्रीय प्रवेश प्रक्रियेतून व्यवस्थापक कोट्यांतर्गत प्रवेशित उमेदवाराची यादी केंद्रीय प्रवेश प्रक्रियेमार्फत प्रमाणित करून घेतल्यानंतर प्रवेश नियंत्रण समितीकडून मान्यता प्राप्त करून घेऊन बी. एड. कक्ष, उच्चशिक्षण संचालनालयाकडे प्रतिस्वाक्षरीसाठी पाठवून सदरहू प्रवेश सक्षम प्राधिकारी यांचेकडून प्रमाणित करून घेण्याची जबाबदारी ही संबंधित प्राचार्यांची/ व्यवस्थापनाची असेल. तसेच या संदर्भातून प्रवेशित केलेल्या विद्यार्थ्यांकडून शिक्षण शुल्क समितीमार्फत निर्धारित केले शुल्काव्यतिरिक्त कोणतेही अतिरिक्त शिक्षण शुल्क आकारता येणार नाही.

ड) शासकीय केंद्रीय प्रवेश प्रक्रियेत सहभागी विनाअनुदानित / कायम विनाअनुदानित अल्पसंख्यांक महाविद्यालये ५० टक्के जागा केंद्रीय प्रवेश प्रक्रियेतून भरल्या जातील व उर्वरित ५० टक्के अल्पसंख्यांक कोटा हा केंद्रीय प्रवेश प्रक्रियेतूनच सीईटी उत्तीर्ण उमेदवारातूनच (Govt. CAP) भरावा. ज्या कायम विनाअनुदानित अल्पसंख्यांक दर्जा असणा-या महाविद्यालयाने आपले प्रवेश अल्पसंख्यांक कोट्यांतर्गत केलेले आहेत, त्या अध्यापक महाविद्यालयांना त्यांच्या Login ID मधून उमेदवारांना प्रवेश पत्र काढून देणे आवश्यक राहिल. केंद्रीय प्रवेश प्रक्रियेतून अल्पसंख्यांक कोट्यांतर्गत प्रवेशित उमेदवाराची यादी केंद्रीय प्रवेश प्रक्रियेमार्फत प्रमाणित करून घेतल्यानंतर प्रवेश नियंत्रण समितीकडून मान्यता प्राप्त करून घेऊन बी. एड. कक्ष, उच्चशिक्षण संचालनालयाकडे प्रतिस्वाक्षरीसाठी पाठवून सदरहू प्रवेश सक्षम प्राधिकारी यांचेकडून प्रमाणित करून घेण्याची जबाबदारी ही संबंधित प्राचार्यांची / व्यवस्थापनाची असेल. तसेच या संदर्भातून प्रवेशित केलेल्या विद्यार्थ्यांकडून शिक्षण शुल्क समितीमार्फत निर्धारित केले शुल्काव्यतिरिक्त कोणतेही अतिरिक्त शिक्षण शुल्क आकारता येणार नाही.

टिप: अल्पसंख्यांक कोट्यांतर्गत महाविद्यालयांना इतर प्रवर्गातील प्रवेशित करावयाचे असल्यास तशी लेखी पूर्वपरवानगी ही अल्पसंख्यांक विभागामार्फत प्राप्त करणे महाविद्यालयावर बंधनकारक राहिल.

इ) विद्यापीठाच्या पदव्युत्तर शिक्षण विभागांतर्गत विद्यापीठ स्तरावर राबविण्यात येणा-या अनुदानित/विनाअनुदानित/स्वयंसहयित एम.एड. अभ्यासक्रमाच्या प्रवेशासाठी केंद्रीय प्रवेश प्रक्रियेतून पात्र विद्यार्थ्यांचे प्रवेश त्यांच्या स्तरावर जाहिरातीद्वारे शासकीय सीईटी उत्तीर्ण उमेदवारांचे अर्ज मागवावेत व प्राप्त अर्जातून गुणवत्तेनुसार व शासनाने प्रसिध्द केलेल्या प्रचलित एम.एड. प्रवेश नियमावलीनुसार विद्यापीठ स्तरावर प्रवेश प्रक्रिया राबवावी.

१.२ अ) अशासकीय विनाअनुदानित / कायम विनाअनुदानित शिक्षणशास्त्र महाविद्यालयांना एक खिडकी योजनेनुसार १०० टक्के जागा शासनाच्या केंद्रीय प्रवेश प्रक्रियेतून (Govt CAP) अथवा महाराष्ट्र विनाअनुदानित अध्यापक महाविद्यालय संस्थाचालक असोसिएशनची सी.ई.टी. व असोसिएशन प्रवेश प्रक्रिया (Association CAP) द्वारा भरणे अनिवार्य आहे. दोन्ही CAP मिळून जागा भरता येणार नाहीत.

ब) केंद्रीय प्रवेश प्रक्रियेत सहभागी असणा-या अशासकीय विनाअनुदानित व कायम विनाअनुदानित शिक्षणशास्त्र महाविद्यालयांचे प्रवेश केंद्रीय प्रवेश समितीकडून तपासून घेऊन प्रवेश नियंत्रण समितीद्वारा मान्य करून घेणे बंधनकारक राहिल.

क) केंद्रीय प्रवेश प्रक्रियेत सहभागी असणा-या अशासकीय विनाअनुदानित / कायम विनाअनुदानित संस्थांनी आपला २० टक्के व्यवस्थापन कोटा भरतांना (Govt. CAP) वर्ष २०१२-१३ च्या सीईटी उत्तीर्ण पात्र उमेदवारातूनच अथवा महाराष्ट्र विनाअनुदान अध्यापक महाविद्यालय संस्था चालक असोसिएशन (Asso. CAP) यापैकी एकाच (CAP) मधून गुणवत्तेनुसार भरता येतील. दोन्ही (CAP) मधून एकत्रित जागा भरता येणार नाहीत.

महाविद्यालय व्यवस्थापन कोटा घेऊ इच्छित नसल्यास त्या जागा महाविद्यालयाला केंद्रीय प्रवेश प्रक्रियेकडे समर्पित करता येतील.

ड) केंद्रीय प्रवेश प्रक्रियेत सहभागी अशासकीय विनाअनुदानित आणि कायम विनाअनुदानित अल्पसंख्यांक अध्यापक महाविद्यालयांना अल्पसंख्यांक कोटा केंद्रीय प्रवेश प्रक्रिया (Govt. CAP) अथवा महाराष्ट्र विनाअनुदान अध्यापक महाविद्यालय संस्थाचालक असोसिएशन (Asso. CAP) यापैकी एकाच CAP मधून जागा भरता येईल. दोन्ही CAP मधून एकत्रित जागा भरता येणार नाहीत. ज्या विनाअनुदानित, कायम विनाअनुदानित अल्पसंख्यांक

अध्यापक महाविद्यालयाने केंद्रीय प्रवेश प्रक्रिये (CAP) मधून अल्पसंख्यांक कोटा भरला आहे त्यांना Login ID मधून प्रवेशपत्र काढून देणे आवश्यक राहिल. केंद्रीय प्रवेश प्रक्रियेत सहभागी अशासकीय विनाअनुदानित / कायम विनाअनुदानित अल्पसंख्यांक अध्यापक महाविद्यालयाने अल्पसंख्यांक कोटा भरला असेल तर अल्पसंख्यांक कोट्यांतर्गत प्रवेशित उमेदवारांची यादी नियंत्रण समितीकडून मान्य करून घेणे अनिवार्य राहिल. त्यानंतर संच बी.एड. कक्षामार्फत त्यावर प्रतिस्वाक्षरी करणे बंधनकारक राहिल.

अल्पसंख्यांक कोट्यांतर्गत पुरेशा जागा संस्थेला उपलब्ध न झाल्यास अथवा संस्था अल्पसंख्यांक कोटा घेऊ इच्छित नसल्यास त्या जागा संस्थेला केंद्रीय प्रवेश प्रक्रियेकडे समर्पित करता येतील.

१.३	महाराष्ट्र विनाअनुदानित अध्यापक महाविद्यालय संस्थाचालक असोसिएशनचे सदस्य असलेल्या शिक्षणशास्त्र महाविद्यालयातील प्रवेश संघटनेमार्फत घेतलेल्या त्या त्या वर्षाची सामाईक प्रवेश परीक्षा (Association CET) व असोसिएशन प्रवेश प्रक्रिया (Association CAP) द्वारे एक खिडकी योजने अंतर्गत प्रवेश होणे बंधनकारक राहिल. मा. सर्वोच्च न्यायालय / मा. उच्च न्यायालय / प्रवेश नियंत्रण समितीचे निर्णय / शासनाकडून येवोवेळी प्रसिध्द करण्यात आलेले प्रचलित निर्णय व नियम बंधनकारक राहतील. महाविद्यालयात प्रवेशित उमेदवारांची यादी असोसिएशनमार्फत प्रमाणित करून घेऊन प्रवेश नियंत्रण समितीद्वारा मान्य करून घेणे बंधनकारक राहिल.
१.४	अ) १) मान्यताप्राप्त अकृषि विद्यापीठांच्या एन.सी.टी.ई.मान्यताप्राप्त अध्यापक महाविद्यालयातून बी.एड. (शिक्षणशास्त्र व एकात्मिक) पदवीला खुल्या संवर्गातील ज्या उमेदवाराला किमान ५५ टक्के गुण (सीईटी प्रवेश अर्ज भरण्यासाठी ५४.५ व त्यापेक्षा अधिक गुण प्राप्त उमेदवार पात्र राहतील) व मागासवर्गीय संवर्गातील (अ.जा., अ.ज., वि.जा.अ, भ.ज.ब., भ.ज.क., भ.ज.ड., इ.मा.व. व वि.मा.प्र.) ज्या उमेदवारांना किमान ५० टक्के गुण (सीईटी प्रवेश अर्ज भरण्यासाठी ४९.५ व त्यापेक्षा अधिक गुण प्राप्त उमेदवार पात्र राहतील) व महाराष्ट्राबाहेरील विद्यापीठातील सर्व संवर्गातील उमेदवारांना किमान ५५ टक्के गुण (सीईटी प्रवेश अर्ज भरण्यासाठी ५४.५ व त्यापेक्षा अधिक गुण प्राप्त उमेदवार पात्र राहतील) मिळाले आहेत असे उमेदवार एम.एड. प्रवेशासाठी घेण्यात येणाऱ्या सी.ई.टी. परीक्षेला बसण्यास पात्र राहतील.
	अ) २) सी.ई.टी. ला खुला संवर्ग यांना ५० पैकी किमान १८ गुण व मागासवर्गीय संवर्गाला (अ.जा., अ.ज., वि.जा.अ, भ.ज.ब., भ.ज.क., भ.ज.ड., इ.मा.व. व वि.मा.प्र.) किमान १५ गुण व महाराष्ट्राबाहेरील विद्यापीठातील सर्व संवर्गातील उमेदवारांना किमान १८ गुण मिळाले असतील, असे उमेदवार एम.एड. अभ्यासक्रमाच्या प्रवेशाला पात्र राहतील.
	ब) जे उमेदवार मार्च / एप्रिल २०१२ च्या बी.एड पदवीच्या परीक्षेला बसले आहेत ते उमेदवार सामाईक प्रवेश परीक्षा (CET) देण्यास पात्र राहतील. महाविद्यालयाचा प्राधान्यक्रम भरण्याच्या कालावधीपर्यंत ज्या उमेदवारांच्या बी.एड परीक्षेचा निकाल जाहीर होईल व जे नियम क्रमांक १.४ अ) १ व २ प्रमाणे पात्र असतील व जे प्राधान्यक्रम अर्ज भरतील अशांचा समावेश एम.एड प्रवेश प्रक्रियेत केला जाईल. ज्या उमेदवारांचा प्रवेश प्रक्रियेच्या मधल्या काळात बी.एड चा निकाल लागेल व १.४ अ) १ व २ नुसार एम.एड प्रवेशास पात्र असतील तर त्या उमेदवारांना त्यावेळी प्राधान्यक्रम अर्ज भरता येईल व त्यानंतरच्या प्रवेश प्रक्रियेत त्यांचा समावेश केला जाईल. अशा उमेदवारांना प्राधान्यक्रम अर्ज भरण्यापूर्वी झालेल्या प्रवेश फेरीत गुणवत्तेनुसार स्थान मागता येणार नाही.
१.५	ज्या विद्यापीठाच्या बी.एड पदवी परीक्षेच्या गुणपत्रकात गुणांच्या ऐवजी श्रेणी दिलेली असेल अशा उमेदवारांनी त्या त्या विद्यापीठाचे त्या श्रेणीशी समकक्ष गुण दर्शविणारी साक्षात्कोट प्रमाणपत्राची प्रत अर्जासोबत जोडणे आवश्यक आहे. ज्या विद्यापीठात विषयांच्या ऐवजी कोड नंबर दिलेले असतील त्यांनी विषयाचा कोड नंबरचे विवरण सोबत जोडणे आवश्यक आहे.
१.६	उमेदवारांना बी.एड पदवी परीक्षेच्या ज्या गुणांवर पदवी पात्र झाली आहे त्या एकूण गुणांचो टक्केवारी एम.एड. प्रवेशाच्या किमान पात्रतेसाठी व गुणवत्तेसाठी ग्राह्य धरली जाईल व गुणांची गणना केली जाईल. विद्यापीठाने बी.एड. पदवी देताना तात्त्विक (Theory Examination) भागासाठी गुण व अंतर्गत मूल्यमापनासाठी (Internal Assessment) श्रेणी (Grade) दिली असले तर श्रेणीचे रूपांतर गुणात उपलब्ध करून देण्याची जबाबदारी उमेदवाराची राहिल. अशा उमेदवारांनी श्रेणीचा गुणांत रूपांतर करण्याचा विद्यापीठाद्वारे प्रमाणित तक्ता जोडणे बंधनकारक राहिल.
१.७	केंद्रीय प्रवेश प्रक्रियेत समाविष्ट असणाऱ्या महाविद्यालयांचो प्रवेशक्षमता, माध्यम, अध्यापनधर्ती व शिक्षणशुल्क इत्यादी माहिती केंद्रीय प्रवेश प्रक्रियेच्या वेबसाईटवर व ए.एन.सी.वर महाविद्यालयाच्या प्राधान्यक्रम भरतेवेळी उमेदवारांना उपलब्ध होईल.
१.८	शासनाच्या केंद्रीय प्रवेश प्रक्रियेद्वारा सी.ई.टी. उत्तीर्ण उमेदवारांना संवर्गानिहाय, टक्केवारीनुसार एकूण उपलब्ध जागा विचारून घेऊन खालील प्रमाणे प्रवेश दिले जातील :

- १) बी.एड पदवी प्राप्त केलेल्या विद्यार्थ्यांसाठी ७० टक्के जागा.
- २) बी.एड पदवी प्राप्त केलेले विद्यार्थी सोडून महाराष्ट्रातील इतर विद्यार्थ्यांसाठी २८ टक्के जागा.
- ३) महाराष्ट्राबाहेरील विद्यार्थ्यांसाठी बी.एड पदवी प्राप्त केलेल्या विद्यार्थ्यांसाठी २ टक्के जागा.
- ४) हे विभाजन दुसऱ्या फेरीपर्यंत राहिले.

प्रवेशाच्या दोन फेऱ्यांनंतर जागा शिल्लक राहिल्यास संबंधित अध्यापक महाविद्यालयामार्फत महाविद्यालयाला प्राप्त राज्यस्तरीय गुणवत्ता यादीतून गुणवत्तेनुसार विषयनिहाय / संवर्गनिहाय प्रवेश दिले जातील. महाविद्यालयातील गुणवत्ता यादीतून उमेदवारांकडून प्राप्त अर्जांची गुणवत्ता यादी ७० टक्के, २८ टक्के व २ टक्के याचा विचार न करता एकत्रित गुणवत्ता यादी विषयनिहाय / संवर्गनिहाय केली जाईल व त्या यादीनुसार प्रवेश केले जातील. एखाद्या विषयाचे किंवा संवर्गाचे पुरेसे उमेदवार उपलब्ध न झाल्यास नियम क्रमांक ९.५, ९.६, ९.७ व ९.८ या नियमानुसार अदलाबदल करून रिक्त जागा भरण्यात येतील व त्यासाठीचे वेळापत्रक आवश्यकतेनुसार स्वतंत्रपणे वेबसाईट व वर्तमानपत्रे चामधून प्रसिध्द केले जाईल.

टीप : केंद्रीय प्रवेशपध्दतीद्वारा एम.एड. प्रवेश होत असल्यामुळे हे नियम राज्यातील सर्व विद्यार्थ्यांना लागू राहतील.

- २) खालील अ, ब, क पैकी कोणत्याही एकाच संवर्गासाठी सक्षम अधिकाऱ्याचे प्रमाणपत्र, ज्यात उमेदवाराशी नाते व संबंधितास सवलत देय असल्याचे प्रमाणपत्र सादर केल्यास संबंधित उमेदवारास (शेकडा दोन) अतिरिक्त गुण देण्यात येतील.
अ) स्वातंत्र्य सैनिकांची मुले/मुली/पती/पत्नी यांना
ब) प्रकल्पग्रस्त/भूकंपग्रस्त कुटुंबातील उमेदवारांना
क) परित्यक्ता/घटस्फोटीत महिला/विधवांना.

३

सामाईक प्रवेश परीक्षा (CET)		परीक्षेचे स्वरूप		
	विषय	प्रश्नसंख्या	गुण	टक्केवारी
१	शैक्षणिक तत्त्वज्ञान / समाजशास्त्र	१०	१०	२०
२	शैक्षणिक मानसशास्त्र	१०	१०	२०
३	शैक्षणिक मूल्यमापन / संख्याशास्त्र	१०	१०	२०
४	शालेय प्रशासन व व्यवस्थापन	१०	१०	२०
५	माहिती व संप्रेषण तंत्रज्ञान	१०	१०	२०

विषय व पाठयांश

- १) अ) शैक्षणिक तत्त्वज्ञान : आदर्शवाद, वास्तववाद, निसर्गवाद व कार्यवाद.
तत्त्वज्ञ - रिव्हिन्नाथ टागोर, महात्मा गांधी, महात्मा फुले, रूसो, फ्रेडो आणि जॉन ड्युई.
- ब) शैक्षणिक समाजशास्त्र : शिक्षण परिवर्तनाचे साधन, जागतिकीकरण, आधुनिकीकरण, राष्ट्रीय एकात्मता, मूल्य शिक्षण, महिलांचे सक्षमीकरण व सर्वसमावेशक शिक्षण.
- २) शैक्षणिक मानसशास्त्र : व्यक्तिमत्त्व, बुद्धीमत्ता, अध्ययनाचे सिध्दांत, मानसिक आरोग्य, सामाजिक मानसशास्त्र, अध्यापनाची प्रतिमाने, ज्ञानरचनावाद व मार्गदर्शन आणि समुपदेशन (संकल्पना).
- ३) अ) शैक्षणिक मूल्यमापन : संकल्पना, प्रकार तंत्रे, पध्दती व उद्दीष्टांचे बर्गीकरण.
ब) संख्याशास्त्र : केंद्रीय प्रवृत्ती परिमाणे व विचलनशीलतेची परिमाणे.
- ४) शालेय प्रशासन व व्यवस्थापन : कोठारी आयोग, राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण, राष्ट्रीय ज्ञान आयोग, शालेय प्रशासन व व्यवस्थापनातील चालू घडामोडी, शिक्षणाचा अधिकार, शिक्षण विषयक कायदा, भारतीय शिक्षण व्यवस्था व शैक्षणिक समस्या, शाळा संहिता.
- ५) माहिती व संप्रेषण तंत्रज्ञान व संशोधन अभियोग्यता : शिक्षणामध्ये संगणकाचा वापर (अध्यापन, अध्ययन, मूल्यमापन व व्यवस्थापन) या संदर्भात व संशोधन अभियोग्यता

- ३.१) अ) सामाईक प्रवेश परीक्षा ही वरील अभ्यासक्रमावर आधारित ५० गुणांची १ तासाची असेल.
प्रश्न प्रकार : बहुपर्यायी प्रश्न (चार पर्याय) व प्रश्न संख्या : ५०
- ब) प्रवेश अर्ज, सी.ई.टी. परीक्षा व प्रवेशप्रक्रिया शुल्क :
१. खुला व महाराष्ट्राबाहेरील सर्व संवर्गासाठी रु.८००/-
२. महाराष्ट्रातील मागासवर्गीयासाठी रु.४००/-
(अ.जा., अ.ज., वि.जा.भ.ज., इ.मा.व. व वि.मा.प्र.)
(उमेदवाराने अर्ज घेतेवेळी मागासवर्गीय असल्याचे सक्षम प्राधिकार्याचे प्रमाणपत्र दाखविणे आवश्यक आहे.)
- क) सीईटीचे माध्यम : सीईटीचे माध्यम फक्त मराठी / इंग्रजी असेल.

- ४) गुणवत्ता यादीतील क्रम ठरविण्याची पद्धती

	सामाईक प्रवेश-परीक्षेनंतर पात्र उमेदवारांच्या गुणवत्तायादीसाठी उमेदवाराने मिळविलेल्या गुणांचा विचार पुढीलप्रमाणे करण्यात येईल व त्याचा गुणवत्ता क्रम ठरविण्यात येईल :																											
	अ) बी.एड पदवीला प्राप्त झालेल्या गुणांकाचे ५० टक्के गुण.																											
	ब) सामाईक परीक्षेत उमेदवाराने प्राप्त केलेले गुण.																											
	क) उमेदवाराने अ आणि ब गटांत प्राप्त केलेल्या गुणांची बेरीज करून येणाऱ्या गुणांकानुसार उमेदवाराचा गुणवत्ता क्रम ठरविला जाईल.																											
५	शिक्षणशास्त्र महाविद्यालयातील जागांची विभागणी (विद्यापीठ क्षेत्रानुसार)																											
	अ) प्रत्येक शिक्षणशास्त्र महाविद्यालयातील एकूण प्रवेश क्षमतेच्या शेंकडा ७० टक्के जागा ते महाविद्यालय ज्या विद्यापीठ क्षेत्रात येते, त्या विद्यापीठाची बी.एड पदवी संपादन केलेल्या एम.एड. प्रवेशास पात्र उमेदवारांसाठी राहतील.																											
	ब) १) प्रत्येक शिक्षणशास्त्र महाविद्यालयाच्या एकूण प्रवेश क्षमतेच्या शेंकडा २८ टक्के जागा ते महाविद्यालय ज्या विद्यापीठ क्षेत्रात येते त्या विद्यापीठाचे बी.एड उत्तीर्ण उमेदवार वगळून महाराष्ट्रातील अन्य सर्व मान्यताप्राप्त अकृषी विद्यापीठे, हरिदा गांधी राष्ट्रीय मुक्त विद्यापीठाची महाराष्ट्रातील केंद्रे व यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ, नाशिक येथून बी.एड.पदवी संपादन केलेले उमेदवार एम.एड. प्रवेशास पात्र राहतील.																											
	२) सैन्य दलातील सक्रिय असलेले आजी (अॅक्टिव्ह सर्व्हिसेस) / अधिकारी व कर्मचारी तसेच माजी सैनिकांची मुले/मुली/ पती/पत्नी व स्वतः माजी सैनिक यांच्यासाठी राखीव जागेवर महाराष्ट्र राज्यात सेवेत असलेल्या तसेच महाराष्ट्रातील रहिवासी असलेले परंतु राज्याबाहेर सैन्यदलात नोकरीत असलेल्या अधिकारी/सैनिक/कर्मचारी यांची मुलं/मुली/पती/पत्नी यांनी इतर राज्यातील मान्यताप्राप्त विद्यापीठाची बी.एड परीक्षा उत्तीर्ण केली आहे, असे उमेदवार त्यांच्यासाठी २८ टक्क्यांमधील २ टक्के राखीव असलेल्या जागांवर एम.एड. प्रवेशास पात्र राहतील.																											
	क) शिक्षणशास्त्र महाविद्यालयांच्या एकूण प्रवेश-क्षमतेच्या २ टक्के जागा महाराष्ट्राबाहेरील मान्यताप्राप्त विद्यापीठे व ५ ब (१) मधील मुक्त विद्यापीठ किंवा त्यांची महाराष्ट्रातील केंद्रे वगळून मुक्त विद्यापीठाची बी.एड पदवी परीक्षा उत्तीर्ण केलेल्यांसाठी राहतील. या जागेसाठी सर्व उमेदवार खुल्या गटातील समजण्यात येतील.																											
	ड) ३० (२८ + २) टक्के जागांसाठी विद्यापीठाबाहेरील उमेदवारांचे पुरेसे अर्ज न आल्यास उर्वरित जागा संबंधित महाविद्यालयाच्या विद्यापीठ क्षेत्रातील ७० टक्के कोट्याच्या प्रतिक्षा यादीतील उमेदवारांमधून गुणवत्तेनुसार भरण्यात येतील.																											
६	वेगवेगळ्या घटकांसाठी राखीव जागा (आरक्षण)																											
६.१	एम.एड.अभ्यासक्रमासाठी ७० टक्के व ३० टक्के जागांवर प्रवेश देताना शासनाच्या आरक्षणासंबंधीच्या प्रचलित घोरणानुसार एकूण प्रवेश क्षमतेच्या ५० टक्के जागा मागासवर्गीय घटकांसाठी राखीव असून त्यांचे संवर्गनिहाय आरक्षणाचे प्रमाण पुढील प्रमाणे राहिल :																											
	<table border="1"> <tr> <th>अ.क्र</th><th>संवर्ग</th><th>टक्केवारी</th></tr> <tr> <td>१</td><td>अनुसूचित जाती व अनुसूचित जातीमधील बौद्ध धर्म स्वीकारलेली व्यक्ती (S.C.)</td><td>१३</td></tr> <tr> <td>२</td><td>अनुसूचित जमाती (S.T.)</td><td>७</td></tr> <tr> <td>३</td><td>विमुक्त जाती (१४ तत्सम जाती) (VJ/DT) (अ)</td><td>३</td></tr> <tr> <td>४</td><td>भटक्या जमाती (जानेवारी १९९० पूर्वीच्या २८ व तत्सम जाती) (N.T.1) (ब)</td><td>२.५</td></tr> <tr> <td>५</td><td>भटक्या जमाती (धनगर व तत्सम जमाती) (N.T.2) (क)</td><td>३.५</td></tr> <tr> <td>६</td><td>भटक्या जमाती (वंजारी व तत्सम जमाती) (N.T.3) (ड)</td><td>२</td></tr> <tr> <td>७</td><td>इतर मागासवर्गीय (OBC)</td><td>१९</td></tr> <tr> <td></td><td>एकूण</td><td>५०</td></tr> </table>	अ.क्र	संवर्ग	टक्केवारी	१	अनुसूचित जाती व अनुसूचित जातीमधील बौद्ध धर्म स्वीकारलेली व्यक्ती (S.C.)	१३	२	अनुसूचित जमाती (S.T.)	७	३	विमुक्त जाती (१४ तत्सम जाती) (VJ/DT) (अ)	३	४	भटक्या जमाती (जानेवारी १९९० पूर्वीच्या २८ व तत्सम जाती) (N.T.1) (ब)	२.५	५	भटक्या जमाती (धनगर व तत्सम जमाती) (N.T.2) (क)	३.५	६	भटक्या जमाती (वंजारी व तत्सम जमाती) (N.T.3) (ड)	२	७	इतर मागासवर्गीय (OBC)	१९		एकूण	५०
अ.क्र	संवर्ग	टक्केवारी																										
१	अनुसूचित जाती व अनुसूचित जातीमधील बौद्ध धर्म स्वीकारलेली व्यक्ती (S.C.)	१३																										
२	अनुसूचित जमाती (S.T.)	७																										
३	विमुक्त जाती (१४ तत्सम जाती) (VJ/DT) (अ)	३																										
४	भटक्या जमाती (जानेवारी १९९० पूर्वीच्या २८ व तत्सम जाती) (N.T.1) (ब)	२.५																										
५	भटक्या जमाती (धनगर व तत्सम जमाती) (N.T.2) (क)	३.५																										
६	भटक्या जमाती (वंजारी व तत्सम जमाती) (N.T.3) (ड)	२																										
७	इतर मागासवर्गीय (OBC)	१९																										
	एकूण	५०																										
६.२	अ) शासनाच्या प्रचलित निर्णयानुसार ज्या जातींना नॉन-क्रिमिलेअर प्रमाणपत्र किंवा जात पडताळणी दाखला आवश्यक आहे, त्यांनी तो अर्जासोबत जोडावा. अन्यथा संबंधित उमेदवाराचा समावेश खुल्या संवर्गात करण्यात येईल.																											
	ब) नॉन क्रिमिलेअर प्रमाणपत्र हे शासनाने वेळोवेळी प्रसिध्द केलेल्या प्रचलित निर्णयानुसार अखण अतिवार्य आहे.																											
	क) शासनाने वेळोवेळी प्रसिध्द केलेल्या शासन प्रचलित निर्णयानुसार समावेश करण्यात आलेल्या संवर्गनिहाय जाती, जमाती तसेच संवर्गबद्दल त्या त्या निर्णयानुसार आरक्षणासाठी पात्र राहतील.																											

टिप :

- घटनात्मक आरक्षण महाराष्ट्रातील निवासी उमेदवारासच लागू राहिल.
- आरक्षणाच्या संदर्भात महाराष्ट्र शासनाने वेळोवेळी निर्गमित केलेल्या निर्णयानुसार कार्यवाही करण्यात येईल.

६.३

विशेष मागास प्रवर्गाबाबतची तरतूद : महाराष्ट्र शासनाच्या उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग, क्र. टी३एम/३३९७/१२९२६/(९०८६)/तांशि-१, दि.११ जुलै १९९७ च्या शासन निर्णयानुसार आरक्षित जाणू एकूण ५० टक्के करण्यात आल्या. या शासन निर्णयाच्या तरतुदीनुसार

- (१) विशेष मागास प्रवर्गात ज्या जाती आहेत, त्यापैकी काही जाती इतर मागासवर्गीयांमध्ये समाविष्ट होत्या. त्यामुळे सुरुवातीस विशेष मागास प्रवर्गाचे प्रमाणपत्रधारक उमेदवारांची जात ज्या मागास प्रवर्गांमध्ये समाविष्ट होती त्या मागास प्रवर्गाच्या आरक्षणासाठी पात्र समजण्यात येईल.
- (२) गुणवत्ता यादीनुसार प्रवेशप्रक्रिया केल्यानंतर जर कोणत्याही मागासवर्गीय प्रवर्गासाठी आरक्षित असलेल्या जागापैकी काही जागा रिक्त राहिल्या तर त्या जागेवर एकूण प्रवेशक्षमतेच्या जास्तीत जास्त २ टक्के पर्यंत प्रवेशासाठी विशेष मागासवर्गीय उमेदवारांना प्रवेशासाठी प्राधान्य देण्यात येईल.
- (३) यासंबंधी नॉन-क्रिमिलेअरबाबत वेळोवेळी प्रसिध्द झालेले न्यायालयाचे व शासनाचे निर्णय लागू राहतील.

६.४

खुल्या प्रवर्गाच्या ५० टक्के जागा व राखीव प्रवर्गाच्या ५० टक्के जागा यांच्या अंतर्गत खालील उमेदवारांना त्या समोर दर्शविल्याप्रमाणे स्वतंत्रपणे आरक्षण राहिल.

अ) जिल्हा शल्य चिकित्सक यांनी किमान ४० टक्के शारीरिकदृष्ट्या अपंग असल्याचे प्रमाणपत्र दिलेले उमेदवार - ३ टक्के.

ब) सैन्य दलातील सक्रिय सेवेत असलेले (ऑक्टिक सर्व्हिस) कर्मचारी व माजी सैनिक यांची मुले/मुली व पत्नी/पत्नी व स्वतः माजी सैनिक - २ टक्के

सूचना : हे अंतर्गत आरक्षण असल्यामुळे प्रथम गुणवत्तेनुसार या जागा भरल्या जातील व भरलेल्या जागा ज्या संवर्ग व विषयाच्या असतील त्या संवर्गाच्या तेवढ्या जागा नियमित प्रवेशाच्या जागांमधून कमी होतील.

६.५

सर्व शिक्षणशास्त्र महाविद्यालयातील एम.एड. अभ्यासक्रमासाठी एकूण प्रवेश क्षमतेच्या ३० टक्के जागांचे आरक्षण महिलांसाठी ठेवण्यात आले आहे. (शासन निर्णय क्र.जाईली-१०००/७२३/२०००/म.शि-१ दिनांक १७ एप्रिल, २०००)

घटस्फोटित/परित्यक्ता/विधवा महिला यांना सक्षम अधिकाऱ्यांचे प्रमाणपत्र सादर केल्यास महिलांसाठी असलेल्या ३० टक्के आरक्षणात समान गुणवत्तेच्या तुलनेत प्राधान्य देण्यात येईल. (शासन निर्णय क्र.एससीटी./२००२/(१८/०२)/ मशि-३, दि.२६ फेब्रुवारी, २००२).

६.६

काश्मिरी विस्थापितांसाठी शासन निर्णय, उच्च व तंत्रशिक्षण आणि सेवायोजन विभाग क्रमांक : टीईएम ८०९६/(७१८८)/टीई १, दिनांक २४ जून, १९९६ अनुसार प्रत्येक शिक्षणशास्त्र महाविद्यालयातील प्रत्येक मंजूर तुकडीकरिता अधिकची १ जागा प्रवेशासाठी दिली जाईल.

६.७

अ) एम.एड. अभ्यासक्रमासाठी प्रवेश घेऊ इच्छिणाऱ्या मागासवर्गीय विद्यार्थ्यांनी त्यांच्या जातीच्या प्रमाणपत्र, जातपडताळणी प्रमाणपत्र व नॉन क्रिमिलेअर प्रमाणपत्रांच्या साक्षात्कृत सत्य प्रती प्रवेश अर्जासोबत सादर कराव्यात. अंतिम प्रवेशाच्या वेळी मूळ प्रमाणपत्रे सादर करणे अनिवार्य राहिल. जातीच्या वैधता प्रमाणपत्राबाबत शासनाने वेळोवेळी काढलेले प्रचलित निर्णय लागू राहतील.

ब) शासनामध्ये वेळोवेळी विविध संवर्गात काही जातीचा संवर्ग बदलला जातो. अशा बाबींची नोंद योग्य पुराव्यासह सादर करण्यात यावी.

७

शिक्षण शुल्क

शासन / विद्यापीठ / शुल्क समितीने विहित केल्याप्रमाणे.

टीप १) ज्या महाविद्यालयांचे शिक्षणशुल्क मा.शिक्षण शुल्क समितीने निर्धारित केलेले नाही अशा महाविद्यालयांत प्रवेश घेते वेळी संबंधित विद्यार्थ्यांना मा.शिक्षणशुल्क समितीने ठरवून दिलेली अंतरिम फी (Interim Fee) भरावी लागेल. सदर महाविद्यालयांची अंतिम शुल्क रचना ठरल्यानंतर विद्यार्थ्यांना या महाविद्यालयांचे उर्वरित फी भरावी लागेल अथवा ती कमी असल्यास संस्थेस ती विद्यार्थ्यांना परत करावी लागेल व तशा प्रकारचे करार विद्यार्थी व प्राचार्य यांच्यामध्ये प्रवेश घेतवेळी होणे आवश्यक आहे.

२) महाराष्ट्र शासन/विद्यापीठ/शिक्षण शुल्क समितीने सन २०१२-२०१३ साठी शुल्कामध्ये सुधारणा केल्यास ते शुल्क विद्यार्थ्यांवर बंधनकारक राहिल.

३) या शुल्का व्यतिरिक्त विद्यापीठाने इतर शुल्क निर्धारित केल्यास ते शुल्क त्या त्या विद्यापीठीय क्षेत्रातील अध्यापक महाविद्यालयातील विद्यार्थ्यांना भरणे बंधनकारक राहिल.

८	प्रवेशासंबंधी सर्वसाधारण नियम
८.१	मागासवर्गीय उमेदवारांनी आपल्या जातीच्या प्रमाणपत्रांची साक्षात्कृत प्रत माहिती पुस्तिकातील सूचनेनुसार जमावावी. तसेच वेळोवेळी प्रसिध्द केलेल्या प्रचलित शासन निर्णयानुसार ज्या जातींना जात पडताळणी प्रमाणपत्र आवश्यक आहे, तसेच बिगर उन्नत गट प्रमाणपत्र आवश्यक आहे त्यांची साक्षात्कृत प्रत जमावावी. जर आवश्यक प्रमाणपत्र अर्ज भरताना उपलब्ध नसतील तर प्रवेशाच्या वेळी सदर प्रमाणपत्र उपलब्ध करून दिले जातील याबद्दल प्रतिज्ञापत्र घ्यावे. सो. सेंटरवर द्यावे. अन्यथा त्यांना मागासवर्गीयांना दिलेल्या सवलतीचा लाभ देता येणे शक्य होणार नाही. त्यांना खुला संवर्ग उमेदवार मानण्यात येईल. याबाबत शासनाने वेळोवेळी घेतलेले प्रचलित निर्णय लागू राहतील.
८.२	प्रवेश प्रक्रियेच्या वेळापत्रकानुसार तसेच वेळोवेळी देण्यात आलेल्या सूचनेनुसार उमेदवाराने कार्यवाही करणे ही उमेदवाराची जबाबदारी राहिल.
८.३	१) प्रवेश प्रक्रिया : प्रवेश प्रक्रिया गुणवत्तेनुसार सरळ प्रवेश पध्दतीने संगणकाच्या सहाय्याने होईल. २) संगणकाच्या सहाय्याने सरळप्रवेश प्रक्रिया : या पध्दतीत गुणवत्तेनुसार संगणकामार्फत संवर्गनिहाय व माध्यम निहाय प्रवेश करण्यात येतील. या प्रवेशासाठी समुपदेशनास बोलावले जाणार नाही. प्रवेशासंबंधीची संपूर्ण माहिती वेबसाईट व ए.एल.सी केंद्रावर उपलब्ध असेल. आवश्यकतेनुसार उमेदवारांशी त्यांच्या पत्त्यावर अथवा त्यांनी दिलेल्या दूरध्वनी क्रमांक / भ्रमणध्वनीवर संपर्क साधण्यात येईल. तेव्हा प्रवेश अर्जावर संपर्क पत्ता / दूरध्वनी क्रमांक / भ्रमणध्वनी क्रमांक योग्य प्रकारे नोंदविणे आवश्यक आहे. प्रवेशाचे टप्पे पुढील प्रमाणे. अ) प्रथम जाहिरातीत नमूद केल्यानुसार बी.एड.पदवी परीक्षा उत्तीर्ण अर्हताप्राप्त उमेदवारांनी व वर्ष २०११ च्या मार्च / एप्रिल मधील बी.एड. पदवी परीक्षेला बसणाऱ्या उमेदवाराने सीईटी परीक्षेचा अर्ज करण्यासाठी नजिकच्या MKCL च्या अधिकृत अध्ययन केंद्रावर (ALC) जाऊन अर्ज विकत घ्यावा व काळजीपूर्वक भरावा. या अर्जात उमेदवाराकडून भरण्यात आलेली माहिती केंद्रीय प्रवेश प्रक्रियेद्वारे तपासली जात नाही. त्यामुळे चुकीच्या माहितीच्या आधारे उमेदवार सी.ई.टी.ला पात्र ठरला व सी.ई.टी. उत्तीर्ण होऊन तात्पुरता प्रवेश मिळाला तरी तो प्रवेश ग्राह्य ठरला जाणार नाही व दिलेला तात्पुरता प्रवेश रद्द होईल व याबाबतची सर्वस्वी जबाबदारी उमेदवाराची राहिल. चुकीच्या / अपूर्ण माहितीचा अर्ज बाद ठरविण्यात येईल. यापुढील कार्यवाही खालीलप्रमाणे होईल : १) वेळापत्रकात नमूद केलेल्या कालावधीत सीईटीसाठीचे प्रवेशपत्र विद्यार्थ्याने संबंधित ALC मधून प्राप्त करून घ्यावे. २) वेळापत्रकानुसार सी.ई.टी. द्यावी. ३) वेळापत्रकानुसार सीईटी निकाल जाहीर होईल. ४) वेळापत्रकानुसार विद्यार्थ्याने संबंधित ALC मधून सी.ई.टी. गुणपत्रक प्राप्त करून घ्यावे. ब) सीईटी पात्र उमेदवाराने केंद्रीय प्रवेश प्रक्रियेच्या वेळापत्रकात नमूद केल्याप्रमाणे ALC केंद्रावर जाऊन महाविद्यालयाचा प्राधान्यक्रम अर्ज तसेच शैक्षणिक अर्हतागुण व सीईटी गुण भरावेत व त्याची सत्यप्रत न चुकता संबंधित ALC कडून प्राप्त करून घ्यावी. क) महाविद्यालयाचा प्राधान्यक्रम भरण्याची पध्दती खालील प्रमाणे : १) हा अर्ज भरत असताना ज्या महाविद्यालयात प्रवेश घ्यावयाचा आहे त्या महाविद्यालयाचे प्राधान्यक्रम भरावेत. २) महाविद्यालयाचा देण्यात आलेला प्राधान्यक्रम व गुणवत्ता यावर प्रवेश आधारित असल्यामुळे महाविद्यालयाचा प्राधान्यक्रम अतिशय काळजीपूर्वक वाचून भरावा. ३) महाविद्यालयाचा प्राधान्यक्रम प्रवेशासाठी महत्वाचा असल्याने उमेदवाराने पात्र माध्यमासाठी उपलब्ध असणाऱ्या जास्तीतजास्त ५० अध्यापक महाविद्यालयासाठी योग्य प्राधान्यक्रम देणे आवश्यक आहे. ४) उमेदवाराला प्रत्येक फेरीनंतर पुढील फेरी सुरू होण्यापूर्वी प्राधान्यक्रमात बदल करता येईल. ड) उमेदवाराने अर्जात नमूद केलेल्या गुणवत्तेनुसार व त्याने दिलेल्या महाविद्यालयाच्या प्राधान्यक्रमानुसार माध्यमवार व संवर्गनिहाय उपलब्ध जागेवर संगणकीकृत केंद्रीय प्रवेश प्रक्रियेद्वारा तात्पुरते प्रवेश दिले जातात. वेळापत्रकानुसार तात्पुरत्या प्रवेशित उमेदवाराची यादी वेबसाईटवर प्रसिध्द केली जाईल. ज्या उमेदवारांना तात्पुरता प्रवेश मिळाला आहे अशा उमेदवारांनी त्यांच्या संबंधित ALC मधून तात्पुरते प्रवेशपत्र प्राप्त करून घ्यावे. इ) तात्पुरत्या प्रवेशित उमेदवाराने संबंधित महाविद्यालयात वेळापत्रकानुसार तात्पुरते प्रवेशपत्र व सर्व मूळ प्रमाणपत्र व त्याच्या छायाप्रतीसह उपस्थित रहावे. तात्पुरत्या प्रवेशित उमेदवाराचा प्रवेश, उमेदवाराने अर्जात नमूद केलेल्या माहितीच्या आधारे देण्यात येतो. या अर्जाची पडताळणी केंद्रीय प्रवेश समितीमार्फत करण्यात येत नाही. महाविद्यालयामार्फत या सर्व मूळ प्रमाणपत्रांच्या आधारे प्रवेश पात्रता/विद्यार्थी पात्रता/गुणवत्ता/संवर्ग/माध्यम याची तपासणी केली जाईल. त्यात काही त्रुटी आढळल्यास महाविद्यालयामार्फत उमेदवाराचा प्रवेश रद्द केला जाईल. सर्व प्रमाणपत्रांचा छानने करून प्रवेश अंतिम

करण्याची जबाबदारी सर्वस्वी महाविद्यालयाच्या प्राचार्यावर राहिल. तपासणीअंती पात्र उमेदवाराचा प्रवेश उमेदवाराने संबंधित महाविद्यालयाचे शुल्क भरल्यानंतर अंतिम केला जाईल. उमेदवाराच्या प्रवेशानंतर काही अपत्रता निर्देशनास आल्यास त्यास संबंधित अध्यापक महाविद्यालयाचे प्राचार्य जबाबदार राहतील.

ई) शासनाच्या केंद्रीय एम.एड. प्रवेशाचे वेळापत्रक अधिसूचनेबरोबर प्रसिध्द करण्यात येईल. तसेच वेबसाईट व माहिती पुस्तिकेतही देण्यात येईल. वेळापत्रकात काही बदल असल्यास तो वेळोवेळी वेबसाईटवर व वर्तमानपत्रात जाहीर केला जाईल.

८.४ उमेदवाराने ७० टक्के / २८ टक्के / २ टक्के कोटा यापेकी प्रवेशासाठी पात्र असणाऱ्या कोट्यासमोर खुण करावी.

८.५ अ) उमेदवाराने प्रवेश अर्जात योग्य व सत्य माहिती भरणे ही उमेदवाराची जबाबदारी आहे. चुकीची माहिती भरल्यामुळे प्रवेश रद्द झाल्यास त्यासाठी संबंधित उमेदवार जबाबदार राहिल. उमेदवाराने भरलेला प्रवेश अर्ज केंद्रीय प्रवेश प्रक्रियेद्वारा तपासला जात नाही. प्रवेश मिळाल्यानंतर महाविद्यालयामार्फत सर्व प्रमाणपत्रांची छाननी होते व त्यामध्ये काही त्रुटी आढळल्यास प्राचार्यामार्फत प्रवेश रद्द केला जाईल.

ब) प्रवेशअर्ज भरताना गुणवत्तेसंबंधी गुणपत्रक तसेच इतर प्रमाणपत्रानुसार उमेदवाराकडून सादर करण्यात आलेली माहिती अंतिम राहिल. यात प्रवेश अर्ज भरल्यानंतर कोणताही बदल करता येणार नाही.

क) प्राधान्यक्रम अर्ज भरताना उमेदवाराने धारण केलेली अर्हता ही अंतिम राहिल व त्यावरून गुणवत्ता निश्चित केली जाईल. अर्ज भरल्यानंतर उमेदवाराने धारण केलेल्या अर्हतेमुळे किंवा सादर केलेल्या अर्हतेमुळे बदल केला जाणार नाही.

विशेष सूचना : उमेदवाराने अर्ज, माहिती पुस्तिकेतील माहिती व नियम यांच्या आधारे भरावा.

ALC केंद्रावर असणारी संबंधित व्यक्ती ही तंत्रज्ञ आहे याची नोंद घ्या, त्यामुळे त्याने पुरविलेल्या माहितीच्या आधारे अर्ज भरू नका त्यामुळे गुणांच्या गणनेत किंवा इतर चुका झाल्यास/अर्ज बाव झाल्यास/प्रवेश रद्द झाल्यास उमेदवार सर्वस्वी जबाबदार राहिल.

अ) उमेदवाराने ऑनलाईन भरलेली माहिती केंद्रीय प्रवेश समितीमार्फत तपासली जात नाही.

ब) उमेदवाराने भरलेली माहिती व त्यांनी दर्शविलेल्या गुणांच्या आधारे निश्चित झालेल्या गुणवत्तेनुसार तात्पुरता प्रवेश झाल्यानंतर प्रवेशित महाविद्यालयांमार्फत ही माहिती तपासली जाईल.

क) उमेदवाराने भरलेल्या माहितीच्या आधारे व त्याने दर्शविलेल्या गुणांच्या आधारे गुणवत्तेनुसार प्रवेश दिले जातात. महाविद्यालयात प्रवेश अंतिम करताना उमेदवाराने अर्जात नमूद केलेल्या माहितीनुसार पात्रता/गुणात किंवा इतर बाबींमध्ये काही त्रुटी/उणिवा/चूका आढळल्यामुळे प्रवेश रद्द झाल्यास ही सर्वस्वी उमेदवाराची जबाबदारी राहिल.

८.६ प्रवेशित उमेदवारांची अदलाबदल (Mutual Transfer) केली जाणार नाही. तथापि, अपवादात्मक परिस्थितीत मा.संचालक (उच्च शिक्षण) यांच्या मान्यतेने महाविद्यालय सुरु होण्यापूर्वी १५ दिवसांत व जर महाविद्यालय सुरु झाल्यानंतर प्रवेश मिळाला असल्यास ८ दिवसांत अशी अदलाबदल करता येईल. यासाठी संबंधित उमेदवारांनी खालील पध्दती अवलंबावी :

अ) मा. शिक्षण संचालक (उच्च शिक्षण), महाराष्ट्र राज्य, पुणे यांच्या नांव राष्ट्रीयीकृत बँकेचा पुणे येथे देय असणारा रु. १०००/- चा धनाकर्ष (Demand Draft) संचालनालयात भरावा.

ब) संचालनालय, उच्च शिक्षण, महाराष्ट्र राज्य, पुणे बी.एड. / एम.एड. कक्ष येथे विहित नमून्यात, विहित वेळेत धनाकर्ष (Demand Draft) सह प्रत्यक्ष अर्ज सादर करावा.

क) बदली उमेदवाराचा शोध स्वतः बदली आवश्यक उमेदवाराने घ्याव्याचा आहे. ही बदली मागणाऱ्या उमेदवाराची जबाबदारी आहे.

ड) बदली मागणारा उमेदवार ज्या संवर्ग/माध्यम कोट्यातील आहे त्या ऐवजी बदली उमेदवार त्याच संवर्ग/माध्यम कोट्यातील असावा.

इ) संबंधित दोन्ही महाविद्यालयाच्या प्राचार्यांचे ना हरकत प्रमाणपत्र अर्जासोबत जोडणे आवश्यक आहे.

ई) अदलाबदल ही विशेष तरतूद आहे, हक्क नाही याची नोंद संबंधित उमेदवाराने घ्यावी.

८.७ विहित मुदतीत प्रवेशित उमेदवार संबंधित महाविद्यालयात उपस्थित न झाल्यास दिलेला तात्पुरता प्रवेश आपोआप रद्द होईल व सदर प्रवेशावर विद्यार्थ्यांचा कोणताही अधिकार असणार नाही.

८.८ अ) प्रवेश झाल्यानंतर व प्रत्यक्ष विद्यापीठाच्या वेळापत्रकानुसार अभ्यासक्रम सुरु होण्यापूर्वीच्या कालावधीमध्ये उमेदवाराने प्रवेश रद्द केल्यास महाविद्यालयास फक्त रु.१०००/- कपात करता येईल. अभ्यासक्रम सुरु झाल्यानंतर प्रवेशित विद्यार्थ्याने आठ दिवसांच्या आत स्वतः प्रवेश रद्द केल्यास १० टक्के, नऊ ते पंधरा दिवसांच्या आत रद्द झाल्यास २० टक्के व सोळा ते पंचेचाळीस दिवसांत रद्द केल्यास ५० टक्के शिक्षण शुल्क कपात करून उर्वरित रक्कम उमेदवारास परत केली जाईल. ४५ दिवसानंतर प्रवेश रद्द केल्यास कोणतेही शुल्क परत दिले जाणार नाही.

ब) विद्यापीठ पात्रतेमुळे किंवा प्रवेश पात्रतेमुळे प्रवेश रद्द झाल्यास संपूर्ण शुल्क परत केले जाईल.

क) कांणव्याही उमंदवाराच मूळ काणदपत्र अंतिम प्रवेशाच्या तपासणीनंतर महाविद्यालयाला स्वतःकडे जमा करून ठेवता येणार नाही. तथापि, विद्यापीठ पात्रतेसाठी/केंद्रीय प्रवेश प्रक्रियेकडे तपासण्याच्यावेळी /प्रवेश नियंत्रण समितीच्या तपासण्याच्यावेळी मूळ प्रमाणपत्र उमंदवारास महाविद्यालयामार्फत सादर करावी लागतील.

८.९ प्रवेशित विद्यार्थी महाविद्यालय सुरु झाल्यापासून सतत आठ दिवस काहीही न कळवता गैरहजर राहिल्यास त्याचा प्रवेश आपोआप रद्द होईल व कोणत्याही सबबीवर शिक्षणशुल्क परत केल्या जाणार नाही. उमेदवाराचा अंतिम प्रवेश होऊन उमेदवार महाविद्यालयात उपस्थित झाल्यानंतर गैरहजर असल्यास महाविद्यालयाने विद्यापीठ नियमाप्रमाणे कार्यवाही करावी.

८.१० एकाच वेळी उमेदवारांना एकापेक्षा अधिक महाविद्यालयात प्रवेश घेता येणार नाही. अशा प्रकारे प्रवेश घेणाऱ्यास प्रवेश प्रक्रियेतून बाद करण्यात येईल.

८.११	महाविद्यालयाचे प्राधन्यक्रम देणे
------	----------------------------------

अ) उमेदवाराला एकदाच प्राधान्यक्रम अर्ज भरता येईल.

ब) उमेदवाराला एका वेळी जास्तीतजास्त ५० अध्यापक महाविद्यालयांचा प्राधान्यक्रम देता येईल.

क) उमेदवाराला जर प्राधान्यक्रमात बदल करावयाचा असल तर तो बदल दोन फेऱ्यांच्या मधल्या कालावधीमध्ये करता येईल. परंतु प्राधान्यक्रम दिलेल्या महाविद्यालयांची संख्या ५० पेक्षा जास्त असणार नाही.

९ शिक्षणशास्त्र महाविद्यालयाच्या निश्चितीबाबत

९.१ उमैदेवारांची गुणवत्ता, माध्यम व सर्वग विचारात घेऊन गुणवत्तेनुसार उमैदेवाराने दिलेल्या प्राधान्य क्रमानुसार महाविद्यालयात संगणकामार्फत तात्पुरता प्रवेश दिला जाईल.

९.२ उमेदवाराचा तात्पुरता प्रवेश निश्चित करित असतांना प्रथम सामान्य गुणवत्ता यादीतून (General Merit List) जागा भरण्यांत येतील. त्यानंतर मागासवर्गीय संवर्गाच्या जागा भरल्या जातील. मागासवर्गीय उमेदवार सामान्य गुणवत्ता यादीतून (General Merit List) गुणवत्तेनुसार प्रवेशास पात्र राहतील.

૧.૩ ગુણવત્તા યોદીનુસાર પ્રવેશ પ્રક્રિયા રાહચિલ્યાનંતર જર કોળિયાહી માગાસવર્ગોય પ્રવર્ગાસાઠી આરક્ષિત જાગા રિક્ત રાહિલ્યાસ ત્યાવર વિશેષ માગાસ વર્ગ (SBC) ડમંદવાર જાસ્તીતજાસ્ત ૨ ટવકં ફતલ્યા જાગાંવર ગણવત્તેનુસાર પ્રવેશાસ પાત્ર અસતીલ.

१.४ केंद्रीय प्रवेश प्रक्रियेच्या तात्पुरत्या प्रवेश निश्चितीनंतर संबंधित महाविद्यालय प्रमाणपत्राची छाननी करेल. या छाननीमध्ये गुणात/जातीच्या संदर्भात/पात्रतेच्या संदर्भात त्रुटी आढळल्यास व तपासणीअंती सिध्द झाल्यास तात्पुरता प्रवेश महाविद्यालयापासून लेखी कारण देऊन रद्द केला जाईल त्यामुळे केंद्रीय प्रवेश प्रक्रियेतून दृष्ट्यात आलेला तात्पुरता प्रवेश अंतिम मानण्यात येऊ नये.

९.५। मागासवर्गीय प्रवर्गातील काही जागा रिक्त राहिल्यास त्या खालील गटातील अंतर्गत बदलाने भरल्या जातील.

गट १	(i)	अनुसूचित जाती व नवबोध (SC)	(ii)	अनुसूचित जमाती (ST)
गट २	(i)	विमुक्त जाती (VJ) (अ)	(ii)	भटक्या जमाती (NT1) (ब)
गट ३	(i)	अ) भटक्या जमाती (NT2) (क)	(ii)	भटक्या जमाती (NT3) (ड)
		ब) इतर मागासवर्गीय जाती (OBC)		

१.६ १.५ प्रमाणे बदल करूनही मागासवर्गीय संवर्गाच्या जागा रिक्त राहिल्यास त्या सर्व मागासवर्गीय उमेदवारांच्या एकत्रित गुणवत्ता यादीतून गुणवत्तेनुसार भरल्या जातील.

૧.૭	યાનંતરહી જાગા રિક્ત રાહિત્યાસ ત્યાં જાણ્યા સંવર્ગાતીલ ઉપદેવારાંમધન ગણવત્તેનસાર ભરત્યા જાતીલ.
-----	--

९.८ तात्परत्या प्रवेशाची अंतिम प्रवेश निश्चिती :-

१) उपदेववाराने ALC केंद्रावर भरलेल्या अर्जांची केंद्रीय प्रवेश प्रक्रिया समितीद्वारा छाननी/तपासणी केली जात नाही. त्यामुळे केंद्रीय प्रवेश प्रक्रियेद्वारा देण्यात आलेले तात्पुरते प्रवेशपत्र अंतिम प्रवेशपत्र म्हणून ग्राह्य धरले जाणार नाही. केंद्रीय प्रवेश प्रक्रियेद्वारा देण्यात आलेल्या तात्पुरत्या प्रवेश पत्राच्या आधारे संबंधित महाविद्यालयाने उपदेववारांच्या एम.एड. प्रवेशासाठी आवश्यक प्रमाणपत्रांची व गुणवत्तेशी छाननी करून योग्य असल्यास निर्धारित शुल्क विहित वेळेत भरल्यानंतर प्रवेश अंतिम केला जाईल. केंद्रीय एम.एड. प्रवेश नियमावली व संबंधित विद्यापीठाचे एम.एड. अध्यासक्रमासंबंधीचे पात्रत्वं निरूप यांच्या आधारे उपदेववारांचा प्रवेश अंतिम करण्याची जबाबदारी संबंधित अध्यापक महाविद्यालयाच्या प्राचार्यांची राहिल.

२) उपद्वारेने खालील चुकाची माहिती भरल्याचे महाविद्यालयाच्या निदर्शनास आल्यास प्रवेश नाकारण्यात येईल.

अ) एनसीटीई मान्यताप्राप्त अध्यापक महाविद्यालयातील बी.एड ची पदवी, ब) बी.एड. पदवीला किमान पात्रता गुण (टक्केवारी), क) संवर्ग, ड) माध्यम, इ) कोटा, ई) विद्यापीठनिहाय प्रवेशपात्रता.

तसेच खालील प्रमाणपत्रे सादर न केल्यास :

अ) सी.ई.टी. स्कोअर कार्ड

ब) अध्यक्ष, केंद्रीय प्रवेश समिती यांच्या सहोचे तात्पुरते प्रवेश पत्र

क) गुणवत्तेसाठी ग्राह्य धरलेल्या गुणासाठीचे आवश्यक मूळ गुणपत्रके व प्रमाणपत्र

ड) संवर्गाच्या लाभासाठी शासनाच्या प्रचलित निर्णयानुसार आवश्यक सर्व प्रमाणपत्रे

इ) अपंग, आजी-माजी सैनिक, प्रकल्पग्रस्त, भूकंपग्रस्त, परित्यक्ता, घटस्फाटीत महिला, विधवा व संबंधित सवलती असल्यास त्याबाबतचे प्रमाणपत्र

वरील बाबींपैकी काही उणीवा/घुटी/घुकीची माहिती किंवा प्रमाणपत्रांची कमतरता यामुळे महाविद्यालयात प्रवेश नाकारला जाऊ शकतो. हा प्रवेश नाकारला गेल्यास ही सर्वस्वी उमेदवाराची जबाबदारी राहिल.

स्पष्टीकरण: २ टक्के मधून जागा रिक्त राहिल्यास त्याचा समावेश २८ टक्के मध्ये संवर्गनिहाय / विषयनिहाय करून भरण्यात येतील. तसेच २८ टक्केच्या पुरेशा जागा उपलब्ध न झाल्यास त्या संवर्गनिहाय व विषयनिहाय ७० टक्के मधून भरण्यात येतील.

९.९ गुणवत्ता यादीत जर समान गुण असतील तर प्राधान्यक्रम ठरविण्यासाठी खालील पद्धतीचा अवलंब केला जाईल :

१) प्रथम सी.ई.टी. गुणांचे आधिक्य, हेही जर समान असतील तर

२) बी.एड पदवीस्तरावरील निव्वळ गुणांचे आधिक्य, हेही जर समान असतील तर

३) पदवीस्तरावरील वर्षाच्या गुणांचे आधिक्य, हेही समान असतील तर

वयामधील ज्येष्ठता

स्पष्टीकरण: एखाद्या संवर्गाच्या एखाद्या विषयात राखीव महिला कोट्यात त्या संवर्गाच्या पुरेशा महिला उमेदवार उपलब्ध नसतील तर त्या रिक्त जागा त्याच संवर्गातील त्याच विषयाच्या जनरल मेरीटमधून त्या जागा भरण्यात येतील.

१० गुणवत्तायादी

१) सर्व प्रवेश पात्र अर्जांची गुणवत्तायादी ७० टक्के, २८ टक्केसाठी माध्यमनिहाय/संवर्गनिहाय तसेच अंतर्गत आरक्षणासाठी (आजी/माजी सैनिक व अपंग) तसेच २ टक्केसाठी आणि काश्मिर विस्थापितांसाठी स्वतंत्र गुणवत्ता यादी तयार करण्यात येतील.

२) गुणवत्ता यादीतील माहिती आपणांस **MKCL** च्या <http://oasis.mkcl.org/med> या वेबसाईटवर व **ALC** येथे उपलब्ध होऊ शकेल.

११ प्रवेश फेरी

अ) प्रवेशासाठी खालील प्रमाणे ऑन लाईन फेऱ्या घेण्यात येतील :

प्रथम फेरी : शासकीय / शासकीय स्वयंसहाय्यीत, अशासकीय अनुदानित, अशासकीय विनाअनुदानित व कायम विनाअनुदानित शिक्षणशास्त्र महाविद्यालये

दुसरी फेरी : शासकीय / शासकीय स्वयंसहाय्यीत, अशासकीय अनुदानित, अशासकीय विनाअनुदानित व कायम विनाअनुदानित शिक्षणशास्त्र महाविद्यालये

ब) प्रवेशाच्या दोन फेऱ्यांनंतर जागा शिल्लक राहिल्यास संबंधित अध्यापक महाविद्यालयामार्फत महाविद्यालयाला प्राप्त १.८(५) प्रमाणे) राज्यस्तरीय गुणवत्ता यादीतून गुणवत्तेनुसार प्रवर्गनिहाय प्रवेश दिले जातील व त्यासाठीचे वेळापत्रक आवश्यकतेनुसार स्वतंत्रपणे वेबसाईट व वर्तमानपत्रे यामधून प्रसिध्द केले जाईल.

क) आवश्यकतेनुसार फेरी कमी/जास्त करण्याचे किंवा प्रवेश प्रक्रियेच्या स्वरूपात बदल करण्याचे अधिकार मा.शिक्षण संचालक (उच्च शिक्षण) महाराष्ट्र राज्य, पुणे, अध्यक्ष, एम.एड प्रवेश समिती/सक्षम अधिकारी यांच्याकडे राखून ठेवण्यात येत आहेत.

टीप :

१) केंद्रीय प्रवेश प्रक्रियेमध्ये ३०.०४.२०१२ पर्यंत सहभागी झालेल्या शिक्षणशास्त्र महाविद्यालयांचो यादी Website वर प्राधान्यक्रम अर्जे भरतांना उपलब्ध करून देण्यात येईल. त्यात काही बदल झाल्यास तो वेळोवेळी Website वर दर्शविण्यात येईल.

२) माहिती पुस्तिकेत देण्यात आलेले वेळापत्रक संपादित आहे.

३) त्यात बदल झाल्यास तो वेळोवेळी <http://oasis.mkcl.org/med> या वेबसाईटवर व वृत्तपत्रातूनही प्रसिध्द केला जाईल.

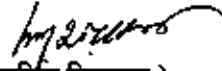
४) प्रवेश प्रक्रियेच्या फेऱ्या व वेळापत्रकात बदल करण्याचे अधिकार शिक्षण संचालक, उच्च शिक्षण व अध्यक्ष एम.एड. प्रवेश समिती/सक्षम अधिकारी यांनी स्वतःकडे राखून ठेवले आहेत.

५) अपूर्ण भरण्यात आलेला अर्ज स्वीकारण्यात येणार नाही.

६) CET चे माध्यम मराठी व इंग्रजी राहिले

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या वेबसाईटवर २०१२०३१५११३६५८३५८००१ येथे उपलब्ध आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांचे आदेशानुसार व नांवाने.

(सदाशिव शिवदास)
सहसचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रति

संचालक, उच्च शिक्षण, महाराष्ट्र राज्य, पुणे,
सर्व सहसंचालक, उच्च शिक्षण, विभागीय कार्यालय,
कुलसचिव, महाराष्ट्रातील, सर्व अकाॅष विद्यापीठे,
सदस्य सचिव, प्रवेश नियंत्रण व शिक्षण शुल्क समिती, शासकीय तंत्रनिकेतन, खेरवाडी, वांद्रे (पूर्व), मुंबई ४०००५१,
सचिव, विना अनुदानित अध्यापक महाविद्यालये संस्था चालक असोसिएशन, १५ शार्दुल अपार्टमेंट्स, जुना टोल नाका,
मुंबई बायपास, उत्सव मंगल कार्यालयाजवळ, वडगांव (बुद्रुक), पुणे ४०० ०४१,
निवड नस्ती.